

Received: April 22, 2025

Revised: August 29, 2025

Accepted: November 1, 2025

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกเรียนกลางคันของนักศึกษาในระบบการเรียนทางไกล
แขนงหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

A Study of Factors Related to Student Dropout in the Distance Learning System in the
Field of Curriculum and Instruction at Sukhothai Thammathirat Open University

ศิตา เยี่ยมขันติถาวร (Sita Yiemkuntitavorn)^{1*}

ฉัตรชัย พุฒิรุ่งโรจน์ (Chatchai Puttirungroj)²

*Corresponding author: sita_1383@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในขณะที่ความต้องการการศึกษาแบบเปิดและการเรียนการสอนทางไกลเพิ่มขึ้นหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่การเรียนการสอนรูปแบบนี้ ผู้สอนและผู้เรียน รวมถึงมหาวิทยาลัยยังคงเผชิญกับปัญหาที่หนักหนา อย่างอัตราการลาออกกลางคันที่สูงเช่นกัน การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยของการเลิกเรียนกลางคันจากมุมมองของนักศึกษาระดับปริญญาโทในระบบการเรียนทางไกล สาขาหลักสูตรและการสอน ข้อมูลถูกเก็บจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างกับนักศึกษา 15 คนที่ตัดสินใจลาออกหลังจากเรียนในระบบการเรียนการสอนทางไกลในหลักสูตรปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยผู้วิจัยได้พัฒนาคำถามนำเพื่อสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการลาออกของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย และสัมภาษณ์ทางออนไลน์ผ่านโปรแกรมไมโครซอฟท์ ทีม โดยยึดรูปแบบของ Rovai (2003) เป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลและทำการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาตัดสินใจลาออกจากการศึกษาเนื่องจากเหตุผลหลัก 4 ปัจจัย ได้แก่ เหตุผลภายใน เหตุผลภายนอก ลักษณะของนักศึกษา และทักษะของนักศึกษา และนักศึกษาบางคนอาจจะมีเหตุผลในการเลิกเรียนการค้นมากกว่าหนึ่งปัจจัย อย่างไรก็ตาม เหตุผลบางประการนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาและมหาวิทยาลัยอาจสามารถหาหนทางช่วยเหลือ หรือให้คำปรึกษาได้เพื่อให้นักศึกษาผ่อนคลายความกังวล และ

¹ รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

(Associate Professor of School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University)

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

(Lecturer of School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University)

หาหนทางแก้ไข งานวิจัยนี้จึงอาจเป็นประโยชน์ให้สถาบัน และอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตระหนักเพื่อช่วยเหลือ
นักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลในเบื้องต้นต่อไป

คำสำคัญ เลิกเรียนกลางคัน ระบบการเรียนการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยเปิด ประเทศไทย

Abstract

In the aftermath of the COVID-19 pandemic, the demand for open and distance education has surged. However, this instructional modality continues to grapple with significant challenges, notably high student dropout rates. This study aims to investigate the underlying reasons prompting students to discontinue their studies, focusing on the students' perspectives. Data were collected through semi-structured in-depth interviews with 15 master's degree students who withdrew from the distance education program in Curriculum and Instruction, majoring in English and Mathematics, at Sukhothai Thammathirat Open University. The researcher developed guiding questions to explore factors associated with student withdrawal and conducted online interviews via Microsoft Teams. Data analysis was guided by Rovai's (2003) framework and then analyzed through content analysis. The study identified four primary factors influencing students' decisions to withdraw from their studies: internal factors, external factors, student characteristics, and student skills. It was noted that some students may be affected by more than one of these factors simultaneously. Nonetheless, certain reasons for withdrawal could potentially be mitigated through support and guidance from academic advisors and the university. Such interventions may help alleviate students' concerns and assist in finding appropriate solutions. Consequently, this research could serve as a valuable resource for institutions and academic advisors to recognize and address challenges faced by students in distance education systems.

Keywords: dropout, distance learning system, open university, Thailand

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) เป็นมหาวิทยาลัยระบบการศึกษาทางไกลในประเทศไทย ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2521 ตามวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยที่มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยเปิดชั้นนำระดับโลก มหาวิทยาลัยมีเป้าหมายที่จะเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงใช้ระบบการศึกษาทางไกลเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา และได้ใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีและการศึกษาเพื่อให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนทุกช่วงวัย ให้นักศึกษาได้มีอิสระในการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์ตามสถานการณ์และสถานที่ตั้งของแต่ละบุคคล

สำหรับสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชนั้นได้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 โดยเปิดสอนหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ โดยตระหนักเป็นอย่างสูงว่าบุคลากรเหล่านั้นเป็นกำลังสำคัญของชาติที่สามารถเสริมสร้างและพัฒนาชุมชนของตนด้วยความรู้ทางวิชาการและ เป็นบุคลากรที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี และ ระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งครอบคลุมหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตหลังปริญญา หรือประกาศนียบัตรบัณฑิต (1 ปี), ระดับปริญญาโท (แผน ก1 ก2 และ ข) จนไปถึงระดับปริญญาเอก (ประเภท ก1 และ ก2) ในการจัดการเรียนการสอนในทุกๆระดับเป็นการเรียนการสอนทางไกลเป็นหลัก มีเอกสารสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก หากแต่ในระดับบัณฑิตศึกษานอกจากเป็นการเรียนการสอนทางไกลแล้ว มสธ.ยังจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการสัมมนาเสริมและสัมมนาเข้ม มีการนำอีเลิร์นนิ่งเข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมควบคู่ไปกับการสัมมนาเสริมและสัมมนาเข้มซึ่งถือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เดิมเน้นการจัดสัมมนาเสริมและสัมมนาเข้มเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า แต่ภายหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อหาวิธีที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจึงเปลี่ยนจากรูปแบบสัมมนาเสริมและสัมมนาเข้มแบบเผชิญหน้าเป็นรูปแบบออนไลน์ ซึ่งยังคงเป็นการเรียนการสอนที่ผสมผสานในระบบการเรียนการสอนทางไกล สอดคล้องกับที่องค์การยูเนสโก (2016) ได้ให้คำนิยามการศึกษาทางไกลไว้ว่า เป็นรูปแบบการศึกษาที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ห่างกัน ทั้งในเชิงเวลาและสถานที่ ผ่านรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ การเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่จัดส่งให้ผู้เรียนทางไปรษณีย์หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษารูปแบบทางไกล เช่น ประเทศฟิลิปปินส์และประเทศอินโดนีเซีย การเรียนรู้ออนไลน์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนรู้เช่นกัน (Ramos et al., 2007; Luschei, et al., 2008; Suciati, 2011)

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ให้อาจารย์และนักศึกษาใช้แพลตฟอร์มออนไลน์คือ Microsoft Teams เป็นหลักและได้แนะนำให้ใช้แอปพลิเคชันอื่นๆควบคู่ได้ด้วย เช่น แอปพลิเคชัน ไลน์ (Line) และอีเมล (email) เพื่อให้ความสะดวกแก่นักศึกษาในการติดต่อกับอาจารย์ นอกเหนือจากการใช้โทรศัพท์เพื่อติดต่อกับมหาวิทยาลัยเวลามีปัญหาในการเรียนการสอนหรือปัญหาอื่นๆ อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยพบว่ายังมี

นักศึกษาจำนวนมากที่เลิกเรียนกลางคัน และต้องการศึกษาหาสาเหตุเพื่อทำการแก้ไขและเพื่อช่วยเหลือ นักศึกษา จากแผนปรับแต่งแปลงโฉมของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในช่วงพ.ศ. 2565-2569 ได้ระบุไว้ว่าในปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้ประสบกับปัญหาการลาออกกลางคันของนักศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท จากการศึกษาการลาออกกลางในปีการศึกษา 2555 – 2562 ในระดับปริญญาโทนั้นมี แนวโน้มในการออกกลางคันอยู่ที่ร้อยละ 23.35 ในปีแรกของการศึกษา และร้อยละ 13.64 ในปี ที่ 2 ของ การศึกษา ซึ่ง Nurmalitasari et al. (2023) ระบุว่า อัตราการเลิกเรียนของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็น หัวข้อที่สำคัญในหลายประเทศ เช่น สเปน สหรัฐอเมริกา เยอรมนี รวมถึงประเทศในทวีปเอเชียอย่างประเทศ อินโดนีเซีย จากข้อมูลในฐานข้อมูลการศึกษาอุดมศึกษาของประเทศอินโดนีเซีย (Pangkalan Data Perguruan Tinggi หรือ PDDIKTI) ในปี ค.ศ. 2018 และ 2019 (Pusat Data dan Informasi Iptek Dikti, Kementerian Riset, Teknologi, dan Pendidikan Tinggi, 2018 and 2019) ระบุว่า อัตราการเลิกเรียนในอินโดนีเซียมี แนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี 2018 อัตราการเลิกเรียนอยู่ที่ 3% ของนักศึกษาทั้งหมด คิดเป็น 245,810 คน และ ในปี 2019 เพิ่มขึ้นเป็น 8% คิดเป็น 698,261 คน ซึ่งสาเหตุของการออกหรือเลิกเรียนกลางคันนี้มีสาเหตุและ ปัจจัยหลากหลายซึ่งมีผู้วิจัยมากมายพยายามหาสาเหตุในการเลิกเรียนกลางคันของนักศึกษาในระบบการเรียน การสอนทางไกล

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาถึงสาเหตุของการเลิกเรียนการค้นของนักศึกษาในระบบ การศึกษาทางไกลจากหลากหลายประเทศ อย่าง Brown et al. (2015) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ การเรียนการสอนทางไกลครั้งแรกของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล ณ มหาวิทยาลัย Charles Sturt ประเทศออสเตรเลีย และมหาวิทยาลัย Massey ประเทศนิวซีแลนด์ โดยผลการศึกษสามารถระบุถึงสาเหตุ ของการเลิกเรียนกลางคันได้ดังนี้

1. หน้าที่การงานและความรับผิดชอบในครอบครัว หมายถึง การจัดการความสมดุลระหว่างการ ทำงาน ครอบครัว และการศึกษา
2. สภาพแวดล้อมในบ้าน หมายถึง ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในบ้านสำหรับการเรียน เช่น การรบกวนของผู้อื่นและการขาดพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเรียน
3. ประสบการณ์จากการศึกษาก่อนหน้า หมายถึง พฤติกรรมการเรียนที่เคยมีมา หรือรูปแบบ การเรียนรู้ก่อนการปรับตัวในรูปแบบการศึกษาทางไกล
4. สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี หมายถึง ปัญหาสุขภาพกายและจิตใจที่อาจขัดขวางการเรียน
5. ความรู้ด้านดิจิทัล หมายถึง ความสามารถในการใช้แพลตฟอร์มและเครื่องมือการเรียนรู้ออนไลน์ อย่างมีประสิทธิภาพ
6. กิจกรรมส่วนตัว หมายถึง กิจกรรมและความสนใจอื่นๆ ที่อาจเบี่ยงเบนความสนใจและเวลาใน การเรียน

นอกจากนี้ Musingafi et al. (2015) ได้ศึกษาปัญหาที่นักศึกษาที่ศึกษาในระบบเปิดและระบบการศึกษาทางไกล (Open and Distance Learning, ODL) ที่มหาวิทยาลัยเปิดแห่งซิมบับเว (ZOU) โดยในงานวิจัยฉบับนี้ได้ระบุปัญหาในการจัดการเรียนการสอนทางไกลหลายประการโดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 หมวดย่อย ได้แก่ ความท้าทายด้านบุคคล ด้านการสอน และด้านสถาบัน

1. ความท้าทายด้านบุคคล (Individual Challenges) หมายถึง การจัดการเวลา นักศึกษาการเรียนทางไกลมักประสบปัญหาการจัดสมดุลระหว่างภาระงานการเรียนและการทำงานหรือกิจกรรมส่วนตัว เนื่องจากความยืดหยุ่นในการเรียนทางไกลอาจนำไปสู่การผัดวันประกันพรุ่งได้ นอกจากนี้อาจหมายถึงรวมถึงแรงจูงใจและระเบียบวินัยในตนเอง เนื่องจากการเรียนทางไกลมักขาดโครงสร้างที่ชัดเจน นักศึกษาหลายคนระบุว่า การรักษาแรงจูงใจและระเบียบวินัยในการเรียนเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด สุดท้ายคือปัญหาเรื่องทักษะทางเทคโนโลยี อุปกรณ์และการเข้าถึงเทคโนโลยี นั่นคือ นักศึกษาหลายคนประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนออนไลน์ หรือการเข้าถึงเทคโนโลยีและการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่จำเป็นสำหรับการเรียนออนไลน์

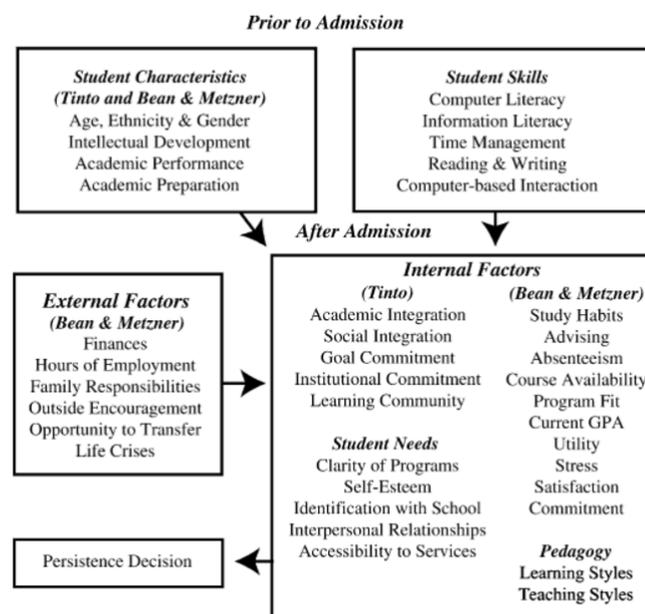
2. ความท้าทายด้านการสอน (Instructional Challenges) ความท้าทายนี้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การขาดแคลนวัสดุการเรียนที่ทันสมัยหรือเข้าถึงได้ เช่น หนังสือเรียน แหล่งข้อมูลออนไลน์ หรือเนื้อหาที่มีคุณภาพดี นักศึกษาบางคนรู้สึกว่าสถาบันมีคุณภาพการสอนไม่เพียงพอ เนื้อหาที่สอนนั้นไม่เหมาะกับการเรียนการสอนทางไกล หรืออาจารย์ไม่ผ่านการฝึกอบรมในเทคนิคการสอนออนไลน์ นอกจากนี้ นักศึกษาการเรียนทางไกลมักรู้สึกโดดเดี่ยวเนื่องจากโอกาสในการมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อน ๆ มีน้อย การขาดการมีส่วนร่วมนี้อาจทำให้ความต้องการการเรียนรู้ลดลง

3. ความท้าทายด้านสถาบัน (Institutional Challenges) ความท้าทายเหล่านี้เกิดจากการบริหารจัดการและโครงสร้างของสถาบันเอง ความท้าทายด้านสถาบันที่สำคัญได้แก่ การบริการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอ ทั้งการสนับสนุนทางวิชาการและการบริหารจัดการ รวมถึงแอปพลิเคชันที่มหาวิทยาลัยใช้ การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร ซอฟต์แวร์ที่ล้าสมัย หรือการขาดแหล่งข้อมูลดิจิทัลที่รองรับการเรียนรู้ที่มี นอกจากนี้ยังเกี่ยวเนื่องถึงนโยบายและอุปสรรคด้านการบริหาร เช่น นโยบายของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการสอบ การประเมินผล และการจัดส่งเนื้อหาการเรียนอาจไม่มีความยืดหยุ่นเพียงพอในการรองรับความต้องการของนักศึกษาการเรียนทางไกล

นอกจากปัญหาในการเรียนการสอนทางไกลในระบบการศึกษาทางไกลแล้ว จากการศึกษาเรื่องการเลิกเรียนกลางคัน ผู้วิจัยพบว่า มีนักวิจัยและนักการศึกษาพยายามให้ความหมายและรูปแบบของการออกกลางคันของนักศึกษาไว้มากมายเช่น Kehm et al. (2019) กล่าวว่า มุมมองในเรื่องของความหมายและรูปแบบของการเลิกเรียนของนักศึกษามีหลากหลายแง่มุม โดยต้องวิเคราะห์แง่มุมทางวิชาการ และมุมมองจากหน่วยงานของรัฐและสังคมประกอบ Guzmán et al. (2021) ยังกล่าวด้วยว่า ความหลากหลายของรูปแบบ

การเลิกเรียนกลางคันเป็นไปตามวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิเคราะห์ และสามารถส่งเสริมกันเพื่อให้ได้มุมมองที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับการเลิกเรียนกลางคัน อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ใช้โมเดล “Composite Persistence Model” แบบผสมของ Rovai (2003) ที่ได้นำเสนอรูปแบบการเลิกเรียนกลางคันที่สร้างจาก “Student Integration Model” ของ Tinto (1975) และ “Student Attrition Model” ของ Bean and Metzner (1985) โดยมีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจการออกกลางคันในการเรียนการสอนทางไกลโดยเฉพาะ โดย Rovai เชื่อว่านักศึกษาการศึกษาทางไกลมีลักษณะแตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนแบบเผชิญหน้าในหลายแง่มุม โดยรูปแบบที่สร้างขึ้นนี้มีสาเหตุของการเลิกเรียนกลางคันอยู่ 4 ปัจจัยดังรูป

ภาพที่ 1 Rovai's Composite Model

จากภาพที่ 1 Rovai's Composite Model เราสามารถให้นิยามการเลิกเรียนกลางคันของนักศึกษาในรูปแบบการเรียนการสอนทางไกลได้ 4 ปัจจัยดังนี้

1. ปัจจัยภายใน

ตามโมเดลของ Rovai (2003) ปัจจัยภายในคือปัจจัยต่าง ๆ “ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา” หลังจากการเข้าเรียนในระบบการศึกษา ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ การบูรณาการทางวิชาการ การบูรณาการทางสังคม ความสามารถในการเข้าถึง การตั้งเป้าหมาย และความมุ่งมั่นต่อสถาบัน Tinto (1975) กล่าวว่า การบูรณาการทางวิชาการสามารถวัดได้จากผลการเรียนหรือการพัฒนาทางสติปัญญา ส่วนการบูรณาการทางสังคมครอบคลุมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา ครูผู้สอน เพื่อน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร

2. ปัจจัยภายนอก

ตามโมเดลของ Rovai (2003) ปัจจัยภายนอก หมายถึง ตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในกระบวนการหลังจากการเข้าเรียน Rovai ระบุว่าปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเงิน ชั่วโมงการทำงาน ความรับผิดชอบต่อครอบครัว การสนับสนุนจากภายนอก โอกาสในการย้ายสถาบัน และวิกฤตชีวิต ในการศึกษาชั่วโมงการทำงานถูกพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของ “ชีวิตการทำงาน” ซึ่งรวมถึงชีวิตการทำงานที่เข้มข้นหรือยืดหยุ่น ความสบายใจทางจิตใจในการปฏิบัติงาน และขั้นตอนทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตการทำงาน

3. ปัจจัยลักษณะของนักศึกษา

ในโมเดลของ Rovai (2003) ลักษณะของนักศึกษา ได้แก่ อายุ ชาติพันธุ์ เพศ การพัฒนาทางสติปัญญา ผลการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ ในศึกษานี้ มีการเพิ่มตัวแปร เช่น โครงสร้างบุคลิกภาพ ความเชื่อ/ความคิดเบื้องต้น ความเหมาะสมกับตัวเอง ความรู้สึกตัว/ความไม่รู้สึกตัว และอุปกรณ์เทคโนโลยี นอกจากนี้ พฤติกรรมการเรียนและการตั้งเป้าหมาย ซึ่งอยู่ภายใต้ปัจจัยภายในโมเดลของ Rovai ก็ถูกประเมินเป็นลักษณะของนักศึกษาในงานวิจัยนี้ด้วย

4. ปัจจัยทักษะของนักศึกษา

Rovai (2003) ระบุว่า ทักษะของนักศึกษา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ การรู้เท่าทันข้อมูล การบริหารจัดการเวลา การอ่านและการเขียน และการโต้ตอบที่ใช้คอมพิวเตอร์ ในศึกษานี้ ความรู้ด้านเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และการโต้ตอบที่ใช้คอมพิวเตอร์ถูกพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของทักษะด้านดิจิทัล และเกี่ยวข้องกับความสามารถของนักศึกษาในการใช้เครื่องมือฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ในระดับที่สามารถเรียนรู้ได้ โดยการขาดทักษะดิจิทัลของนักศึกษาอาจนำไปสู่การเลิกเรียนกลางคันได้ (Bawa, 2016)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงใช้รูปแบบของ Rovai เพื่อหาสาเหตุปัจจัยของการเลิกเรียนกลางคันของนักศึกษา ผู้วิจัยหวังว่าการศึกษานี้จะไม่เพียงแต่ช่วยเหลือนักศึกษาในฐานะอาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ปรึกษาเท่านั้น แต่ผู้วิจัยยังเป็นผู้รับผิดชอบหลักสูตร และเป็นกรรมการบริหารปรับปรุงหลักสูตร และชุดวิชาจึงมีส่วนในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและหาหนทางแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อป้องกันการเลิกเรียนกลางคันของนักศึกษาทั้งนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันและนักศึกษาในปีการศึกษาต่อไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แขนงวิชา และมหาวิทยาลัยต่อไป อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัด ปัญหาหลักของผู้วิจัยคือการขอสัมภาษณ์นักศึกษาที่เลิกเรียนกลางคันทุกเอกในแขนงหลักสูตรและการสอน แต่ผู้วิจัยไม่สามารถติดต่อนักศึกษาได้ นักศึกษาบางคนไม่ประสงค์ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษานักศึกษาเอกภาษาอังกฤษ และเอกคณิตศาสตร์จึงขอสัมภาษณ์นักศึกษาเอกภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ที่เลิกเรียนกลางคันเท่านั้น

คำถามการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งหาคำตอบสำหรับคำถาม: “ปัจจัยที่มีต่อการเลิกเรียนกลางคันของนักศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกลแขนงหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีอะไรบ้าง” โดยนักวิจัยพยายามทำความเข้าใจถึงเหตุผลต่าง ๆ ผ่านเสียงของนักศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้ต้องการศึกษาปัจจัยของการเลิกเรียนกลางคันจากมุมมองของนักศึกษาระดับปริญญาโทในระบบการเรียนทางไกล สาขาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกวิชาภาษาอังกฤษและวิชาคณิตศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

นิยามศัพท์

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกเรียนกลางคัน หมายถึง สาเหตุของการเลิกเรียนของนักศึกษาโดยใช้โมเดล “Composite Persistence Model” แบบผสมของ Rovai (2003) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ปัจจัยลักษณะของนักศึกษา และปัจจัยทักษะของนักศึกษา

การเลิกเรียนกลางคัน หมายถึง การยุติการศึกษาหรือออกจากระบบการเรียนการสอนอย่างถาวรหรือชั่วคราวก่อนสำเร็จจากหลักสูตร โดยไม่ดำเนินการรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบการวิจัยสำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแบบออนไลน์ผ่าน MS Teams ซึ่งแต่ละครั้งใช้เวลาในการสัมภาษณ์ระหว่าง 30 ถึง 45 นาที จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แนวทางการสัมภาษณ์ระดับลึกสำหรับนักศึกษาผู้เลิกเรียนกลางคัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล และสามารถตอบคำถามการวิจัยได้ สำหรับคำถามสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษามีดังต่อไปนี้

1. อะไรคือปัจจัยที่ทำให้คุณตัดสินใจเลิกเรียนกลางคัน?
2. อะไรที่คุณคิดว่าสามารถป้องกันไม่ให้คุณเลิกเรียนกลางคันได้?
3. อะไรคือเหตุผลที่ทำให้คุณตัดสินใจสมัครเรียนอีกครั้งเพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท?

ประชากรของการวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาโทจำนวน 30 คน โดยไม่จำกัดเพศ อายุ เป็นผู้ที่ยุติการศึกษาหรือเลิกเรียนกลางคันในขณะที่กำลังศึกษาในแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน เอกวิชาภาษาอังกฤษและวิชาคณิตศาสตร์ จากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประเทศไทย ระหว่างปี

การศึกษา 2563 – 2566 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาโทแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน เอกวิชาภาษาอังกฤษและวิชาคณิตศาสตร์ที่ลาออกกลางคันจำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นนักศึกษาที่ยินยอมเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวลงทะเบียนเข้าศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2563 - 2566 และได้ยุติการศึกษาโดยไม่ดำเนินการรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษา โดยนักศึกษาทุกคนได้รับการยืนยันว่าการเข้าร่วมสัมภาษณ์และข้อมูลส่วนตัวต่างๆจะถูกเก็บเป็นความลับเพื่อไม่ให้กระทบความเป็นส่วนตัวของนักศึกษา สำหรับวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลจากการบันทึกเทป และจดบันทึกจะนำมาเขียนบรรยายเป็นเรื่องราวเชิงพรรณนา และทำลายทันทีหลังการศึกษาวิจัยเสร็จสิ้น

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาตามประเด็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทุกคนที่เลิกเรียนกลางคันไม่ได้มีการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ในแขนงวิชาการยุติการศึกษา ผู้วิจัยได้นำคำสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยที่ได้กำหนดไว้

คำถามวิจัยข้อที่ 1 เป็นคำถามหลักที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาตัดสินใจเลิกเรียนกลางคันนั้นเป็นคำถามหลักตามจุดประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ตามรูปแบบของ Rovai (2003) โดยสามารถแยกออกมาเป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ เหตุผลภายใน เหตุผลภายนอก ลักษณะนักศึกษา และทักษะของนักศึกษา โดยสามารถบรรยายผลได้ดังนี้

1. เหตุผลภายใน

จากการศึกษาเหตุผลภายใน หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ปัญหาเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้หลากหลาย แต่การสัมภาษณ์นักศึกษาที่ออกกลางคันจำนวน 15 คน สามารถระบุเหตุผลดังนี้

1.1 ผลการเรียน มีนักศึกษาจำนวน 3 คน (Eng1, Eng2, Math1) กล่าวว่า หลังจากการศึกษาในภาคการศึกษาแรก ผลการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับต่ำ หรือต่ำกว่าระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ทำให้ต้องลงทะเบียนซ้ำวิชาเดิมใหม่อีกครั้ง ซึ่งต้องรออีกหนึ่งภาคการศึกษาถึงจะลงชดวชานั้นอีกครั้งได้เนื่องจากชดวชดังกล่าวไม่ได้เปิดให้นักศึกษาได้ศึกษาในทุกภาคการศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงนำไปสู่การเลิกเรียนกลางคัน โดยหนึ่งในกลุ่มตัวอย่างระบุว่า เนื้อหาในชดวชยากเกินไป ตนได้พยายามทำความเข้าใจด้วยการอ่านซ้ำไปมาแล้ว แต่ยังไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างถ่องแท้ทำให้ขาดความมั่นใจในเวลาสอบ

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่คุ้นชิน นักศึกษาจำนวน 2 คน (Math1, Math2) กล่าวว่า ตนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย นักศึกษาต้องศึกษาด้วยตนเองผ่านการอ่านประมวลสาระชดวช (เอกสารที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์) และคู่มือประกอบการเรียนรู้ของชดวชนั้น ๆ และยืนยันว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มีการบรรยายสม่ำเสมอเป็นสิ่งที่นักศึกษาประสงค์ เพราะมีความคุ้นชินและรู้สึกว่าจะสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าเรียนด้วยตนเอง

1.3 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน เนื่องจากตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 การศึกษาระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชานั้น นอกจากเป็นการเรียนการสอนทางไกลแล้ว ยังเป็นการเรียนการสอนออนไลน์ นักศึกษาจะมีโอกาสพบอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาและเพื่อนผ่านทางออนไลน์ โปรแกรมไมโครซอฟท์ทีมเป็นหลักตั้งแต่ปฐมนิเทศ การสัมมนาเสริม และการสัมมนาข้าม นักศึกษาสองคน (Eng3, Math3) กล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์ที่จำกัดระหว่างเพื่อนร่วมชั้นในการเรียนออนไลน์ รวมทั้งกับอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้ตนมีข้อจำกัดในการปรึกษาหารือ เวลามีปัญหาในการเรียนหรือเมื่อพลาดข้อมูลข่าวสารบางประการ ตนรู้สึกไม่สะดวกใจในการติดต่อเพื่อถามคำถามที่ไม่เข้าใจ หรือขอคำปรึกษากับอาจารย์หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Nurmalitasari et al. (2023) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษายังถือเป็นตัวแปรที่ใช้ในการคาดการณ์นักศึกษาที่เลิกเรียนกลางคันได้

2. เหตุผลภายนอก

จากการสัมภาษณ์ เหตุผลภายนอกของนักศึกษาที่นำไปสู่การเลิกเรียนกลางคันนั้นมีหลายประการและมีความหลากหลาย แต่กลับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เลิกเรียนโดยกลางคันของนักศึกษาแขนงหลักสูตรและการสอน เอกภาษาอังกฤษและ เอกคณิตศาสตร์มากที่สุด โดยเรียงลำดับจากเหตุผลที่มีผลมากที่สุดดังนี้

2.1 ปัญหาทางการเงิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคมมีผลกระทบโดยตรงต่อแนวโน้มของนักศึกษาในการเลิกเรียน จากผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่เลิกเรียนกล่าวถึงผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 นักศึกษา 3 คน (Eng 4, Eng 5, Math 4) ระบุว่าระหว่างการระบาดทำให้ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของนักศึกษาเพิ่มขึ้น แม้ว่าหลังการระบาดแล้วเศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายยังคงมีผลกระทบต่อการศึกษาต่อในอนาคต

2.2 ปัญหาสุขภาพทั้งทางกายและทางจิตใจรวมถึงการตั้งครรรภ์ มีนักศึกษา 1 คน (Eng6) ระบุว่าตนได้ตัดสินใจหยุดการศึกษาต่อหลังจากที่ทราบว่าตนได้ตั้งครรรภ์ เดิมนักศึกษาตั้งใจว่าจะยังคงศึกษาต่อ แต่ด้วยมีอาการแพ้ท้องค่อนข้างมากจึงตัดสินใจหยุดเรียน นอกจากนี้มีนักศึกษา 1 คน (Eng7) ที่ระบุว่าตนมีปัญหาทางจิตใจที่ต้องรักษาอาการโรคซึมเศร้า (Depression) จึงต้องเลิกเรียนกลางคันในที่สุด

2.3 ปัญหาการเปลี่ยนสายงาน หนึ่งในนักศึกษา (Eng8) แจ้งว่า นักศึกษาได้โอนย้ายสังกัด และไปปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ไม่จำเป็นต้องนำไปประกอบอาชีพครูไปใช้ โดยนักศึกษาตั้งใจว่าจะศึกษาต่อระดับปริญญาโทอีกครั้งในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสายงาน

2.4 ปัญหาเกี่ยวกับภาระส่วนตัว ได้แก่ ภาระงาน การดูแลครอบครัว (Eng3) มีนักศึกษา 2 คน แจ้งว่าตนต้องย้ายสถานที่ทำงานกลับไปยังภูมิลำเนาของตนเพื่อดูแลบิดามารดา หนึ่งในสองคนแจ้งว่าเดิมตั้งใจว่าจะยังคงศึกษาต่อ แต่ด้วยภาระหน้าที่ในสถานที่ทำงานใหม่ กอปรกับการต้องดูแลบิดาที่ป่วยทำให้ต้องเลิกเรียนกลางคัน

3. ลักษณะนักศึกษา

จากการสัมภาษณ์ นักศึกษา 3 คน (Math 5, Math6, Math 7) ระบุว่าในการเลิกเรียนกลางคันนั้น เกิดจากปัญหาด้านวินัยในตนเองซึ่งอาจไม่ตรงกับระบบการศึกษาทางไกลที่ต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การขาดเรียน ไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย และไม่เข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์ นักศึกษาระบุเพิ่มเติมว่า นักศึกษาไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับระบบการเรียนทางไกลได้ และรู้สึกว่าการศึกษาระบบปิดเหมาะสมกับตนมากกว่า สองในสามคนระบุว่า ตนขอการเผชิญหน้าในชั้นเรียนมากกว่าการศึกษาด้วยตนเองเพียงอย่างเดียว ผ่านการอ่านหนังสือซึ่งเปรียบเสมือนสื่อหลักตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ที่เป็นการจัดการเรียนการสอนทางไกล จึงไปสมัครเรียนมหาวิทยาลัยที่อยู่ใกล้ที่พำนักอาศัย การเข้าชั้นเรียนและได้พบปะเพื่อนร่วมชั้นเป็นประจำมีส่วนกระตุ้นทำให้มีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาอีก 2 คน (Eng1, Math1) ระบุว่า ภายหลังจากได้ศึกษามาระยะเวลาหนึ่ง พบว่าความรู้พื้นฐานที่จะนำไปต่อยอดในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นและตนเองขาดการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสม ส่งผลให้การศึกษาต่อในครั้งนั้นไม่เป็นที่ตามที่ได้คาดหวัง จึงต้องเลิกเรียนกลางคัน

4. ทักษะของนักศึกษา

นักศึกษาบางคน (Eng2, Math7) กล่าวว่าตนมีปัญหาในการศึกษาด้วยตนเองผ่านคอมพิวเตอร์ และต้องการการสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อนในการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า พวกเขาอ้างถึงถึง การขาดทักษะคอมพิวเตอร์ด้วยว่า เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ทั้งหมด ซึ่งอาจทำให้พวกเขาไม่สามารถปรับตัวได้ หนึ่งในกลุ่มตัวอย่างระบุว่าตนเองอายุมากขึ้นไป มีปัญหาเรื่องการใช้นวัตกรรม การเรียนรู้ซ้ำไม่ทันคนที่อายุน้อยกว่า เมื่อต้องส่งงาน หรือสอบออนไลน์ ตนต้องศึกษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์บ่อยครั้งที่ตนถอดใจ เดิมมีการขอความช่วยเหลือจากลูกให้มาช่วยเวลาที่มีการจัดการเรียนการสอน การส่งงาน และ การสอบออนไลน์ แต่ก็ยังไม่สามารถปรับตัวได้

คำถามวิจัยข้อที่ 2 อะไรที่คุณคิดว่าสามารถป้องกันไม่ให้คุณเลิกเรียนกลางคันได้? นักศึกษาแต่ละคนได้ตอบคำถามข้อนี้เชื่อมโยงกับสาเหตุของการเลิกเรียนกลางคันตามที่นักศึกษาให้ไว้สืบเนื่องจากคำถามข้อที่ 1 หากแต่นักศึกษาบางคนมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น ให้มีการเรียนการสอนรูปแบบเผชิญหน้าผสมอยู่ด้วยไม่ควรเป็นออนไลน์ทั้งหมด โดยให้นักศึกษาที่มีความพร้อมเผชิญหน้าได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจอย่างน้อยการได้พบกับครูและได้สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมชั้นอาจจะลดความคิดการเลิกเรียนกลางคันลงได้

สำหรับคำถามข้อที่ 3 อะไรคือเหตุผลที่ทำให้คุณตัดสินใจสมัครเรียนอีกครั้งเพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท? นักศึกษาทั้งหมด 15 คนที่เข้าสัมภาษณ์นั้น มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่กลับมาศึกษาต่อแต่เป็นการกลับเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยปิด โดยระบุว่า ตนขอการศึกษาที่มีเพื่อนร่วมเรียนด้วย มีชั้นเรียนปกติ อีก 10

คนยังไม่ได้ตัดสินใจจะกลับมาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะกลับมาเรียนต่อที่ มสธ. หรือจะไปเรียนที่ใด และอาจไปศึกษาทางสายอื่นที่ไม่ใช่ทางหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มีเพียง 3 คนเท่านั้นที่ระบุว่า จะไม่เรียนต่อปริญญาโทอีกแล้ว โดยหนึ่งในสามระบุเหตุผลเพิ่มเติมว่า มีอายุมาก และใกล้เกษียณอายุราชการ

สรุปและอภิปรายผล

การเลิกเรียนกลางคันเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่มหาวิทยาลัยต้องมีมาตรการป้องกันและแก้ไข จากผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยทั้งภายในและภายนอก รวมถึงลักษณะและทักษะของนักศึกษาที่มีผลต่อการเลิกเรียน ซึ่งนักศึกษาได้ระบุเหตุผลที่หลากหลายตามสถานการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในการเรียน ปัญหาส่วนบุคคลได้แก่การเงิน ครอบครัว และสุขภาพ รวมถึงปัญหาการไม่คุ้นชินกับระบบการเรียนการสอนทางไกล และการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ความพร้อมในอินเทอร์เน็ต จากการศึกษาปัจจัยเดียวอาจเป็นสาเหตุของการลาออกกลางคันก็จริง แต่นักศึกษาบางคนมีสาเหตุหลากหลายประการก่อนตัดสินใจยุติการเรียน จริงอยู่ที่นักศึกษาส่วนใหญ่อาจได้รับประโยชน์จากการเรียนการสอนทางไกล และการเรียนออนไลน์ในด้านความยืดหยุ่น การประหยัดเวลาเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แต่ทั้งนี้นักศึกษาเองก็ต้องทุ่มเทให้กับการอ่านเอกสาร และ เข้าใจในบริบทการเรียนการสอนทางไกลเช่นกัน มหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนต้องรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และช่วยเหลือ สนับสนุน ปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่แก้ไขได้เช่นกัน

จากการศึกษาปัจจัยการเลิกเรียนกลางคันของนักศึกษาแขนงหลักสูตรและการสอน เอกภาษาอังกฤษ และเอกคณิตศาสตร์นั้น คณะผู้วิจัยพบว่า สาเหตุของการเลิกเรียนกลางคันของนักศึกษามีความหลากหลาย และนักศึกษาบางคนอาจไม่ได้มีเพียงสาเหตุเดียว อย่างไรก็ตาม ปัจจัยหลักของการเลิกเรียนนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับแรงจูงใจของนักศึกษาเอง ปัจจุบันการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เน้นการออนไลน์เป็นหลักนักศึกษาต้องอาศัยการปรับตัวค่อนข้างสูง และต้องมีแรงจูงใจในการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงต้นของการเรียนการสอน สอดคล้องกับ Rashid & Rana (2019) ที่ระบุไว้ว่า แรงจูงใจมีบทบาทสำคัญในความก้าวหน้าของนักเรียน แรงจูงใจในการเรียนแต่ละคนแตกต่างกันไป ทั้งแรงจูงใจภายใน(ส่วนบุคคล) และแรงจูงใจภายนอก (บุคคลอื่นและนายจ้าง/ การจ้างงาน) แรงจูงใจภายในอาจเป็นความมุ่งมั่นส่วนบุคคลหรือจิตวิญญาณเชิงบวก ขณะที่แรงจูงใจภายนอกอาจเป็นอิทธิพลจากบุคคลอื่นๆ รวมถึงครอบครัว นายจ้าง/การจ้างงาน เพื่อนร่วมงาน และคู่รัก นอกจากนี้แรงจูงใจแล้วอีกปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือการสื่อสารระหว่างอาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งนักศึกษาและนักศึกษาเอง เมื่อพบปัญหาในการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแม้แต่การปรึกษาหารือกันซึ่งมีความจำเป็นมากและยังช่วยกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนการสอนได้ดีดังที่ Boateng & Boadu (2013) และ

Yang & Carless (2013) ระบุว่า การสื่อสารระหว่างกันเป็นประเด็นสำคัญในบริบทของการเรียนการสอนทางไกลและการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ ซึ่งจากการวิเคราะห์การพัฒนาด้านการสื่อสารนั้นสามารถแก้ไขปัญหาเหตุผลภายใน ลักษณะของนักศึกษา และทักษะของนักศึกษาได้ในเบื้องต้น โดยนักศึกษาต้องเปิดใจพูดคุยกับอาจารย์ที่ปรึกษาหรือเพื่อนคนอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาก่อน ซึ่งประโยชน์ของการพูดคุยนี้ อาจารย์ผู้ผลิตและปรับปรุงชุดวิชาต่าง ๆ สามารถนำข้อคิดเห็นของนักศึกษาไปปรับปรุงสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อหลักให้ทันสมัย อ่านเข้าใจง่ายขึ้น หรืออาจเพิ่มสื่อเสริมอื่น ๆ ที่สามารถให้นักศึกษาทำการศึกษาได้เพิ่มเติมในรูปแบบที่น่าสนใจทันสมัย เข้าใจง่ายขึ้น แต่เหตุผลภายนอกนั้น ขึ้นอยู่กับการจัดการปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นของนักศึกษาแต่ละบุคคล อาทิ ปัญหาการเงินที่ค่อนข้างเป็นปัญหาเฉพาะตัวบุคคล ทำให้การชะลอการเลิกเรียนกลางคันอาจเป็นเรื่องยาก งานวิจัยของ Hess et al. (1987) พบว่า นักศึกษาจากครอบครัวรายได้ต่ำมีโอกาสเลิกเรียนสูงกว่านักศึกษจากครอบครัวรายได้ปานกลางประมาณ 2.4 เท่าและสูงกว่าครอบครัวรายได้สูงประมาณ 10.5 เท่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากเหตุผลที่นักศึกษาได้ระบุในการสัมภาษณ์ คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร และคณะกรรมการบริหารชุดวิชาสามารถนำไปเป็นแนวคิดในการปรับปรุงชุดวิชาที่เหมาะสม อาจารย์ที่ปรึกษาก็สามารถนำไปเป็นแนวทางในการดูแลนักศึกษาในที่ปรึกษาของตนเพื่อชะลอการลาออกกลางคันของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ และนักศึกษาที่เข้ามาใหม่ในปีการศึกษาถัดไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้ยังมีประเด็นที่ควรอภิปรายเพิ่มเติมและแนะนำสำหรับการวิจัยในอนาคต ควรใช้วิธีการผสมผสานระหว่างเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมทั้งจากนักศึกษาที่ยังอยู่ในระบบและนักศึกษาที่เลิกเรียนกลางคัน นอกจากนี้ ควรสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลตามเงื่อนไขของแต่ละมหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ นักศึกษา แขนงหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ยินดีให้ข้อมูลให้ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์เพื่อสืบหาสาเหตุ และนำไปสู่การช่วยเหลือป้องกัน พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณสาขาวิชาศึกษาศาสตร์และ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทางไกลอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- Bawa, P. (2016). Retention in online courses: Exploring issues and solutions—A literature review. *SAGE Open*, 6(1), 1-11. <https://doi.org/10.1177/2158244015621777>
- Bean, J. P., & Metzner, B. S. (1985). A conceptual model of nontraditional undergraduate student attrition. *Review of Educational Research*, 55(4), 485-540.
- Boateng, A. C., & Boadu, K. (2013). Reducing distance learners' attrition rate at the University of Cape Coast: Tutors' and students' perception. *International Journal of Learning & Development*, 3(5), 1-13.
- Brown, M., Hughes, H., Keppell, M., Hard, N., & Smith, L. (2015). Stories from students in their first semester of distance learning. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(4), 1-17. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v16i4.1647>
- Guzmán Rincón, A., Barragán, S., & Cala Vitery, F. (2021). Rurality and dropout in virtual higher education programmes in Colombia. *Sustainability*, 13(9), 4953. <https://doi.org/10.3390/su13094953>
- Hess, G. A., Jr., Wells, E., Prindle, C., Kaplan, B., & Liffman, P. (1987). "Where's Room 185?" How schools can reduce their dropout problem. *Education and Urban Society*, 19(3), 330-355.
- Kehm, B. M., Larsen, M. R., & Sommersel, H. B. (2019). Student dropout from universities in Europe: A review of empirical literature. *Hungarian Educational Research Journal*, 9(2), 147-164. <https://doi.org/10.1556/063.9.2019.1.18>
- Luschei, T., Dimyati, S., & Padmo, D. (2008). Maintaining e3-learning while transitioning to online instruction: The case of the Open University of Indonesia. *Distance Education*, 29(2), 165-174.
- Musingafi, M. C., Mapuranga, B., Chiwanza, K., & Zebron, S. (2015). Challenges for open and distance learning (ODL) students: Experiences from students of the Zimbabwe Open University. *Journal of Education and Practice*, 6(18), 59-66.
- Nurmalitasari, Awang Long, Z., & Mohd Noor, M. F. (2023). Factors influencing dropout students in higher education. *Education Research International*, 2023, 7704142. <https://doi.org/10.1155/2023/7704142>

- Pusat Data dan Informasi Iptek Dikti, Kementerian Riset, Teknologi, dan Pendidikan Tinggi. (2018). *Statistik pendidikan tinggi Indonesia 2018* [Higher education statistical year book 2018]. Pusdatin Iptek Dikti, Setjen, Kemenristekdikti.
- Pusat Data dan Informasi Iptek Dikti, Kementerian Riset, Teknologi, dan Pendidikan Tinggi. (2019). *Statistik pendidikan tinggi Indonesia 2019* [Higher education statistics 2019]. Pusdatin Iptek Dikti, Setjen, Kemenristekdikti.
- Ramos, A. J., Nangit, G., Ranga, A. I., & Trinona, J. (2007). ICT-enabled distance education in community development in the Philippines. *Distance Education, 28*(2), 213-229.
- Rashid, S., & Rana, R. A. (2019). Relationship between the levels of motivation and learning strategies of prospective teachers at higher education level. *Bulletin of Education and Research, 41*(1), 57-66.
- Rovai, A. P. (2003). In search of higher persistence rates in distance education online programs. *The Internet and Higher Education, 6*(1), 1-16.
[https://doi.org/10.1016/S1096-7516\(02\)00158-6](https://doi.org/10.1016/S1096-7516(02)00158-6)
- Suciati. (2011). Student preferences and experiences in online thesis advising: A case study of Universitas Terbuka. *Turkish Online Journal of Distance Education, 12*(3), 215-228.
- Tinto, V. (1975). Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research, 45*(1), 89-125.
<https://doi.org/10.3102/00346543045001089>
- UNESCO. (2016). Closing the gap: Opportunities for distance education to benefit adult learners in higher education. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000243264>
- Yang, M., & Carless, D. (2013). The feedback triangle and the enhancement of dialogic feedback processes. *Teaching in Higher Education, 18*(3), 285-297.
<https://doi.org/10.1080/13562517.2012.719154>